Izhajajo vsako jutro.

Veljajo do konca leta 1918 20 K.
Za četrt leta K 10·—.
Mesečno K 3·50.

Posamezna številka 20 v.

Oglasi po dogovoru.

NOVICE

Uredništvo in upravništvo je v „Zadružni tiskarni“, Dunajska cesta št. 7.

Telefona št. 180.

Uredništvo je strankam na razpolago od 6—7. ure zvečer.

Št. 57. V Ljubljani, sobota dne 7. septembra 1918. Leto I.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 6. septembra. (K. u.) Uradno.

Italijansko bojišče.

Južno prelaza Tonale so bile zavrnjene italijanske patrulje.

Pri Asiagu smo odbili napad.

Sicer češče živahen topovski ogenj.

Albanija.

Nič novega.

Šef. gen. štaba.

* * *

Sonnino se upira jugoslovanstvu.

Frankobrod, 5. septembra. „Frankfurter Zeitung“ poroča iz Lugana: Polemika o Sonninu in njegovi Jugoslovanom sovražni politiki je po kratkem presledku zopet oživela. „Corriere della sera“ priobčuje 5 kolon dolg uvodni članek, v katerem ponavlja razvoj tega vprašanja po sklepu londonske pogodbe. Članek ne prinaša nič novega, pač pa objavlja prvič besedilo pogodbe, ki je bila sklenjena na kongresu v Rimu aprila meseca. Ta dokument ni le teorija, temveč zmanjšuje njegovo vrednost tudi to, da je bilo le nekaj jugoslovanskih politikov pripravljenih podpisati pogodbo, dočim se drugi s svojim podpisom ne čutijo vezanih. „Giornale d' Italia“ se neprestano pritožuje nad propagando, ki jo vprizarja jugoslovanski komite v Parizu in Londonu proti italijanskim zahtevam. „Secolo“ zopet napada Sonnina. List je nestrpen, ker laška vlada zavlačuje pričakovano izjavo, namreč o priznanju jugoslovanske države, organiziranja jugoslovanske legije na italijanski fronti in o pridružitvi Italije k Balfourjevim izjavam. „Secolo“ je mnenja, da je hotel Orlando samo zato prikriti svoja osebna nasprotja s Sonninom, ker se je bal, da bi po Sonninovem odstopu trpela laška vlada na svojem ugledu.

Avstrijo morajo razbiti.

„Popolo d' Italia“ piše: Italijanska javnost se s tremi vprašanji obrača do Sonnina; odgovor na to bo odločil o njegovi usodi: 1. Ali veruje Sonnino, da se more londonska pogodba uresničiti, če habsburška monarhija še nadalje obstoja? 2. Ako pa Sonnino misli, da to ni mogoče, ali ni potem prišel čas, da se vzame za vojni cilj antante formula „Delenda Austria“ (Avstrija se mora razbiti)? 3. Ali ne smatra Sonnino za umestno, spričo tega bolje izrabiti v Avstriji delujoče državi sovražne elemente?

Kongres socijalistov.

Rim, 6. septembra. Socijalistovski kongres, ki je zboroval tri dni za zaprtimi vrati, je končal svoje delo. Kongres je moral voliti med tremi rezolucijami kot izrazi treh raznih struj. Srednja struja pozdravlja vojne žrtve vseh dežel in izjavlja, da je vroča želja vseh narodov končati vojno. Dobila je za svojo rezolucijo največ glasov.

Nemško vojno poročilo.

Nadaljnje umikanje Nemcev.

Berolin, 6. septembra. (K. u.) Uradno.

Vojni skupini kraljeviča Ruprehta in generalnega polkovnika von Boehna.

Poizvedovalni oddelki sovražnika, ki so tipali med Ypernom ter La Basee in severno Lensa v močnem zadevajočem ognju drli naprej, so bili zavrnjeni. Zvečer so odbile hesenske čete med Ploegsteertom in Armentieresom večkratne napade sovražnika. Pri tem smo ujeli nad 100 mož. Uspešni sunki v angleške jarke pri Hullucku.

Na predozemlju naših novih postojank je prišlo do silnih infanterijskih bojev ob cesti Bapaume—Cambrai, ob gozdu Havrincourta in na višinah vzhodno odseka Tortille. Močni napadi, ki jih je začel sovražnik s črte La Neuville—Manaucourt—Moislains, so bili zavrnjeni.

Iz Perronea in preko Somme je sledil sovražnik šele včeraj počasi za našimi zadnjimi četami.

Med Sommo in Oiso je močno pritiskal in je stal zvečer zahodno črte Ham—Chauny.

Tudi med Oiso in Aisno smo se po načrtu odločili od nasprotnika. Naše prednje čete so z njim v bojnem stiku na črti Amigny—Barizis—Laffaux—Conde.

Vojna skupina nemškega cesarjeviča.

Vzhodno Soissonsa je sledil sovražnik preko Vesle. Naši infanterijski oddelki in artiljerija so ga dolgo zadrževali in mu zadali izgub. Na višinah severovzhodno Fismesa so bili zavrnjeni močnejši napadi Američanov.

Večerno poročilo.

Berolin, 6. septembra. (K. u.) Uradno.

Na bojni fronti miren dan. Manjši spopadi pred našimi postojankami.

von Ludendorff.

Podvodna vojska.

Berolin, 6. septembra. (Uradno.) Na sredozemskem morju smo potopili 13.000 ton.

Šef admir. štaba.

Hindenburg nemškemu narodu.

Generalfeldmaršal Hindenburg je objavil razglas, v katerem se glasi: „Smo v hudem boju s svojimi sovražniki. Če bi premoč v številu zagotavljala zmago, bi bila Nemčija že zdavnaj strta na tleh. Sovražnik pa ve, da smo vsled duha, ki je v naših četah in v našem prebivalstvu, nepremagljivi. Radi tega je poleg boja proti nemškemu orožju započel tudi boj proti nemškemu duhu. Ta boj pa vodi sovražnik z raznimi sredstvi. Našo fronto obsipava z bobnečim ognjem tiskanega papirja. Naši vojaki so oddali meseca maja 84.000, junija 120.000 in julija 300.000 takih letakov. Sovražnik hoče pred vsem zastrupiti tudi duha v domovini. Veliko tisočev sprejema ta strup v se, in breme, ki ga tisočem nalaga vojna, postaja vsled tega še težje. Vsi ti potem pisarijo o svojem dvomu na fronto in Wilson, Lloyd George in Clemenceau si manejo roke. Sovražnik pa napada duha v domovini tudi sicer. Najbrezsmiselnejše govorice se razširjajo. Tudi ta strup učinkuje na one, ki so na dopustu, in prihaja na fronto. Malodušneže oplaši sovražnik. Na vzhodu smo izsilili mir in smo dovolj močni, da dosežemo to tudi na zapadu navzlic Amerikancem, toda močni in edini moramo biti. To je, proti čemer se sovražnik s svojimi letaki bori.“ — Oklic se končuje: „Radi tega, nemški vojaki in nemška domovina, pomislite na to, če vam pride pred oči ali na ušesa tak strahopeten letak ali zastrupljena govorica, da vse to izvira od sovražnika. Ako naletiš na koga, ki je sicer po imenu in rodu Nemec, a po svojem mišljenju stoji v taboru sovražnikov, odstrani se od njega in zaničuj ga. Razkrinkaj ga, da ga tudi vsak drugi pravi Nemec zaničuje. Brani se, nemška armada in nemška domovina!“

Veliki glavni stan, 2. septembra 1918. — V. Hindenburg, generalfeldmaršal.

* * *

Ko bodo na nemških tleh.

Rotterdam, 6. septembra. „Times“ se bavijo s poročilom nemškega poveljstva, v katerem je govora o razdejanjih, izvršenih od nemških čet. List piše, da je prišel čas, ko se Nemcem lahko pove, da bo antanta zahtevala zadoščenje za vsa opustošenja na francoskih tleh, čim bodo stali Francozi na nemških tleh. Slično piše tudi „Daily Mail“.

Dnevnik „L' heure“ je na prošnjo ameriškega glavnega stana za 24 ur ustavljen.

Na Francoskem ni cenzure.

Amsterdam, 5. septembra. Pod učinkom velikega prevrata na zahodnem bojišču je Clemenceau odpravil cenzuro in obljubil, da se bodo v bodoče cenzurirali le taki članki, ki bi mogli sovražniku izdati premikanje vojske.

Kolonijske čete morajo pred zimo s fronte.

Ženeva, 6. septembra. „Corriere dela Sera“ poroča iz Pariza, da bodo kolonijske čete zapadne fronte, katerih je kakih 20 divizij, sredi oktobra prepeljali v zimska taborišča. Zatrjuje se, da bosta do takrat Foch in Haig izvojevala odločitev.

Španija zopet mirna?

Ženeva, 4. septembra. Agentura Radio javlja iz Madrida, da se je položaj zopet pomiril. Vendar pa meni vlada, da intermezzo z Nemčijo še ne bo neposredno rešen. Prihodnji posvet ministrov je določen na 11. septembra. Zanimivo je, da so proti ukinjenju pravnih svoboščin in poostritvi cenzure protestirali samo za antanto nastopajoči listi. Drugi pa so s postopanjem vlade zadovoljni.

Rotterdam, 5. septembra. Po poročilih „Times“ zatre španska vlada vsa poročila, ki zadevajo konflikt z Nemčijo. Cenzura je silno stroga. Pogajanja se sicer nadaljujejo, toda ni nikakega znaka o zjedinjenju.

Mehika ostane nevtralna.

Curih, 6. septembra. Pariška izdaja „New York Heralda“ pravi, da ni pričakovati, da bi Mehika v doglednemu času nastopila antanti v prilog. Carranza hoče ostati nevtralen.

Boji v Rusiji.

Nasprotniki boljševikov so se združili v ligo.

Ženeva, 5. septembra. „Journal de Geneve“ potrjuje, da so se vsi nasprotniki boljševikov, in menjševiki, kadetje, socijalni revolucijonarci in monarhisti združili v ligo, da osvobode Rusijo boljševikov. Na čelu lige stoji med drugimi general Aleksejev.

Anglija grozi z vojno.

Haag, 6. septembra. „Handelsblad“ poroča iz Londona, da krožijo na borzi vesti, da napove Anglija po atentatu na britansko poslaništvo in po umoru kapitana Gronia, sovjetski vladi vojno. To bo sigurno, če ne da vlada Angliji zahtevanega zadoščenja.

Angleže zapirajo.

Haag, 6. septembra. Vlada sovjetov je glasom angleških poročil odredila aretacijo vseh od 15 do 45 let starih Angležev. Petrograjskega korespondenta „Times“ so zaprli, britanski konzul Woodhous pa je še na svojem mestu. O usodi dveh stotin Angležev se ne ve ničesar.

Moskva, 6. septembra. Tu so zaprli več socijalnih revolucijonarjev in visokih duhovnikov. Znano je, da je patrijarh zapleten v angleško zaroto.

London, 6. septembra. Reuter javlja, da angleški kabinet že nekako dva meseca nima neposredne zveze s Petrogradom. Vest o umoru mornariškega atašeja Gronia je dospela v London le s posredovanjem nevtralcev.

Kerenskemu so zaprli svojce.

Stockholm, 6. septembra. Po odredbi izrednega odbora so zaprli Kerenskemu vse svojce. Njegovo prvo ženo, dva sina, nečakinjo in njeno mater.

Kerenski na poti v Ameriko.

Curih, 6. septembra. Kerenski se je v Bordeauxu ukrcal in je 2. septembra odplul v Ameriko. Pri odhodu so mu izkazali vojaške časti.

Propaganda za carstvo.

Stockholm, 6. septembra. Neka tajna organizacija širi sedaj v Moskvi na stotisoče monarhistovskih proglasov. Ti proglasi pozivajo narod, naj zopet uvede carstvo. Samo car more rešiti Rusijo propada.

London, 6. septembra. Reuter je izvedel, da je bil na britansko veleposlaništvo v Moskvi izvršen napad.

Kornilova ni več?

Bern, 6. septembra. Neki francoski oficir je izjavil, da je Kornilova ubila granata 18. marca.

Čehoslovaki imajo dober načrt.

Amsterdam, 6. septembra. Dopisnik „N. Rotterd. Couranta“ javlja, da je vse, kar se piše o uspehih in porazih Čehoslovakov ali boljševikov, tendencijozno izmišljeno. Brez dvoma operirajo Čehoslovaki po dobrih strategičnih načrtih, ki so jim jih zasnovali aliiranci. Da pa napadajo čete sovjetov ravno ob Volgi, je velikega pomena, ker morejo tam zabraniti prevoz žita v Veliko Rusijo. O češkoslovaški fronti pa se ne da govoriti. Vse je le četaška vojna.

Boji ob Volgi.

Kijev, 6. septembra. Na Caricynski fronti so se kozaki umaknili in so opustili na severu saratovsko gubernijo. Pri Bogučaru je bil oddelek rdeče garde razbit. Kozaki so potem zasedli mesto Remontnaja.

Kitajska pred velikim prevratom.

Amsterdam, 6. septembra. „Times“ poročajo iz Pekinga, da se je spor med severno in južno Kitajsko tako poostril, da je pričakovati resnih dogodkov.

Curih, 5. septembra. Angleško časopisje je vsled poročil z Vzhoda vznemirjeno, posebno ker se kitajska vlada trdovratno brani, poslati čete v južno Mandžurijo, da zadosti obveznosti vojaškega dogovora z Japonsko.

Deželni odbor in kranjsko učiteljstvo.

Dne 5. t. m. se je imel vršiti sestanek celokupnega kranjskega učiteljstva v Ljubljani, da se razpravljajo stanovska vprašanja. V prvi vrsti se je imelo seveda govoriti o najbolj perečem vprašanju: prehrana. Vlada je pa sestanek preprečila s svojo prepovedjo. Krivi prepovedi so bili oni elementi v učiteljstvu, ki so vedno in vedno upili: Štrajk! Vlada se štrajka ni bala, pač pa se je bala neprijetnih posledic, ki bi morale nastopiti za učiteljstvo, če bi se za štrajk odločilo. Prišlo bi do suspenzij, ustavljanja plač, razburjenja ljudstva itd.

Vkljub prepovedi so se zastopniki treh obstoječih učiteljskih društev (Slomškove zveze, napredne učiteljske zveze in nemškega društva) dogovorili, da stopijo pred deželni odbor s peticijo, naj dežela plača 50% draginjskega prispevka, kakoršnega ima v mislih te dni razglašena državna postava, tako da bi država in dežela enako plačali.

V posameznih društvenih odborih so se razpravljale učiteljske težnje in kakor smo izvedeli, ni manjkalo raznega zabavljanja. Videti je bilo, da imajo razni boljševiški elementi tudi v učiteljskih vrstah svoje zastopnike. Priznamo, da pomanjkanje napravlja nezadovoljnost, nezadovoljnost pa porodi razne uporne in revolucijonarne misli. To je umljivo in upravičljivo pri priprostih ljudskih masah. Drugače se pa mora to presojati pri inteligentnem stanu, pri učiteljstvu. Predno učitelj izreče kritiko ali obsodbo nad to ali ono oblastjo, zlasti predno „zabavlja“ čez deželni odbor ali deželni šolski svet, mora svoje besede trezno, svojemu stanu in svoji naobrazbi primerno premisliti in preudariti, če je res tako, kakor se „zabavlja“.

Učiteljska deputacija, ki se je zglasila dne 5. t. m. pri deželnem odboru, je dobila od deželnega odbornika dr. Pegana, ki sedaj nadomešča deželnega glavarja, odgovor, da učiteljstvo lahko vedno računa na dobrohotnost deželnega odbora, ki je bil in je tudi sedaj pripravljen v olajšanje učiteljske bede storiti vse, kar mu je mogoče v okviru ustavne kompetence; v stvari, ki spadajo v pristojnost deželnega zbora, pa deželni odbor ne more posegati.

Veliko se je zabavljalo čez deželni odbor zaradi nabavnega prispevka, veliko, ali skoraj še več zaradi sedanje draginjske podpore. Oboje popolnoma neupravičeno!

Ko je bil sklenjen v državnem zboru nabavni prispevek, je deželni odbor, še predno je en vinar od države dobil, na stotisoče izplačal na račun državnega nabavnega prispevka. Ko je potem prišel državni denar, je imelo deželno knjigovodstvo strogo naročilo, izvršiti takoj izplačila, kakor naglo pridejo nakazila od c. kr. dež. šol. sveta. Deželni odbor v tem slučaju ni imel nič drugega opraviti, kot da je državni denar sprejel v svoje blagajne in potem po nakazilu c. k. dež. šolskega sveta izplačal. Kaka meritorna odločitev deželnemu odboru ni pristojala, storil je pa več kot je bila njegova dolžnost; zamudil, zanemaril ni ničesar!

Ko je dež. odbor videl, da se preračunavanje po raznih ministrskih in vladnih pisarnah predolgo zavlačuje je prišel na misel, na lastno pest začeti z izplačevanji, predno dojdejo nakazila. Vlada (finančno ministrstvo) je izvedela za to namero, na kar je dobil deželni odbor od tukajšnjega finančnega ravnateljstva dopis, ki nekako to-le določa: Vlada nima proti prejšnjim izplačilom (prednakazilom) ničesar; opozarja pa deželni odbor, da, če bi izplačila deželne blagajne bila nižja kakor državna tangenta, ki odpade na Kranjsko deželo, bo vlada zahtevala od deželnega odbora povračilo tega zneska; če bi pa deželni odbor izplačal več kakor znaša tangenta, pa stori to na lastno odgovornost in lastni račun, ne da bi mogel pričakovati od vlade kako povračilo! Značilno!

Deželni odbor se je odločil vkljub temu čudnemu stališču vlade za delna prejšnja izplačila, ki so se izmerila tako, da je deželni odbor iz deželnih sredstev doplačal k vladni tangenti nad 30.000 K.

Ker se je pri nabavnem prispevku po zaslugi znanega uradnega „šimeljna“ izplačevanje tako dolgo zavlačevalo, je deželni odbor glede prihodnjih draginjskih podpor ali prispevkov stavil po svojih odposlancih nasvet, naj se nikar ne dela več tako trdih in okornih sklepov, ki zahtevajo večmesečne poizvedbe in večmesečno preračunavanje. Vsi ti dobri nasveti deželnega odbora so bili bob v steno! Vladni „šimelj“ je šel svojo pot s tako naglico, da je postava o učiteljskih draginjskih podporah bila skoraj tri četrt leta pozneje objavljena kot je bila sklenjena.

Če bi učiteljstvo dobilo te podpore v roke takrat, oziroma kmalu potem, ko je bila postava sklenjena, bi si lahko trikrat toliko živeža in potrebnih stvari oskrbelo, kot si ga bo moglo danes. Ne samo cene blagu so stopile, nego je od dne do dne v teh dolgih mesecih blaga vedno bolj primanjkovalo.

Učiteljski deputaciji je dr. Pegan nasvetoval naj učiteljstvo peticijonira, da se prihodnje draginjske doklade in prispevki ne porazdelujejo po kakem okornem sistemu, nego naj se prepusti porazdelitev udeleženim faktorjem, kakoršni so deželni odbor, deželni šolski svet, finančna uprava, zastopniki učiteljstva in dr. V takem slučaju bi moralo priti do razdelitve veliko hitreje in veliko bolj pravično, kot se to sedaj godi.

Z ozirom na trdi, okorni sistem, ki ga je za porazdelitev zahtevala osrednja vlada, je jasno, da tudi deželnega šolskega sveta kot takega ne zadene nobena krivda na zapoznelem izplačanju podpor.

Deželni šolski svet kranjski je imel za ureditev teh podpor in predračunavanje istih, dalje za individualno izračunanje nabavnega prispevka posebne uradnike, ki so imeli izključno s tem opraviti. Pri dež. odboru je pa dež. glavar dr. Šusteršič dal knjigovodstvu in blagajni naročilo, da se ima takoj začeti z izplačevanjem podpor in prispevkov, kakor naglo bo stvar pri vladi in deželnem šolskem svetu rešena. Ukaz njegov se je glasil tako, da se ima vsako drugo, če še tako nujno delo odložiti, dokler se ne izvrši izplačilo učiteljskih podpor oziroma prispevkov.

V deželnem knjigovodstvu se sedaj naporno dela in računi.

Sedaj sankcijonirana draginjska podpora se bo kranjskemu učiteljstvu izplačala dne 1. oktobra t. l. Takojšnje izplačilo je nemogoče iz tehničnih ozirov in zlasti tudi zato, ker se objavljena postava ne krije v raznih točkah s svoječasnim, od vlade zahtevanim sklepom deželnega odbora. Še važnejši je pa drugi razlog, namreč ta, ker se mora izvršiti novo preračunanje celotne podpore, iz sledeča važnega dejstva:

Vladni prispevek znaša za Kranjsko 1,073.333 K. Prej je deželni odbor nameraval prispevati 25%, t. j. 268.888 K, sedaj bo pa vsled prošnje celokupnega kranjskega učiteljstva izplačal 40% k državnemu prispevku t. j. 858.667 K. Kranjsko učiteljstvo dobi tedaj dne 1. oktobra t. l. izplačane poleg svojih rednih plač še državne in deželne draginjske doklade 1,982.000 K.

Radovedni smo, če bo raznih zabavljačev in demostrantov kaj sram!

Iz domačih listov.

„Naprej“ se peča na prvem mestu z možnostjo miru in pravi z ozirom na zadnji govor lorda Cecila, „da se Cecilovi nazori skoro popolnoma vjemajo z nazori pametnejših nemških socijalistov in tudi z nazori dalekovidnih nemških meščanskih politikov.“ Med temi misli v prvi vrsti na poslanca Gotheina, čegar članek v „Berliner Tageblattu“ smo prinesli v izvlečku tudi mi.

„Slovenski Narod“ ima na uvodnem mestu članek, kjer pravi, da bo ena izmed najvažnejših nalog N. S. ta, da poseže v vprašanje ljudske prehrane in da se zavzame za prehodno gospodarstvo. Pravi, da si bomo sposlovali zmerne cene za blago, ki ga potrebujemo iz inozemstva, le tedaj, če nastopi cel narod kot enota proti inozemstvu in če ta enota zastavi ves svoj političen vpliv. Naredni Svet je poklican, da izvrši to veliko nalogo.“

Če hoče N. S. izvršiti to nalogo, je treba najprej imeti neodvisno državo; neodvisno od Avstrije, neodvisno tudi od — Srbije, ker bi v zadnjem slučaju ti imeli tudi nekaj besede in ne vemo, koliko bi se srbski trgovci brigali za slovenski Narodni Svet.

„Slovenec“ ima uvodnik „Nazaj h krščanstvu“, ker pravi, da je kulturni temelj „Zaveze“ (učit. društev) krščanska etika. Priobčuje sklep „Zaveze jugoslovanskega avstrijskega učiteljstva“, ki se glasi:

„Kulturni temelj „Zaveze jugoslovanskega avstrijskega učiteljstva“ je nravni pravec krščanske etike, ker smo prepričani, da imajo zadnjo in konečno veljavno besedo o vsej naši bodočnosti nravne moči. Realizacija nravnega ideala pa ni brez religije. Čim višje stojita nravnost in pravo, tem lažje se dvigne narod tudi družabno in gospodarsko. Za nas slovenske učitelje more pri vzgojnem delu biti merodajna le taka etika.

„Slovenec“ in „Narod“ imata poleg tega še poročila o zborovanju učiteljev v Ljubljani. Odgovor na to zborovanje prinašamo na drugem mestu, iz katerega je razvidno, kako velik „sovražnik“ učiteljstva je kranjski deželni odbor!“

Po domovini.

P. n. naše g. naročnike prosimo, da ne zavržejo te številke, ampak jo dajo čitati vsaj vsem znanim gg. učiteljem.

Zanimiva izjava. Poročevalec „Slovenca“ je imel priliko govoriti z ekscelenco prevzv. g. tržaškim škofom dr. A. Karlinom, ki se je bil pravkar vrnil z Dunaja. Ekscelenca tržaški škof je rekel, da je bil tudi pri nunciju in da se je z njim razgovarjal o razmerah na jugu in še posebej o ljubljanskem knezoškofu. Poročevalec je vprašal ekscelenco, kako neki mislijo na nunciaturi o škofu ljubljanskem in kako stališče zavzemajo h gonji, ki se uprizarja po nemškem in drugem časopisju prav te dni proti njemu, kajti duhovnikov se polašča nekak nemir in zbeganost. Tedaj je ekscelenca odgovoril sledeče besede: „Če Vas bo kdo vprašal, kako mislim jaz o vsem tem, tedaj Vam rečem jaz in ponavlja isto še nekdo drugi, ki je še več kot jaz: Bodite s škofom in vse bo dobro.“ Današnji „Grazer Tagblatt“ pa poroča z Dunaja: Dvanajst nemškonacionalnih poslancev se je danes posvetovalo o stališču, na katero naj se postavijo zaradi davčnih predlog, ki pridejo prihodnje dni na dnevni red finančnega odseka. Alpski Nemci so ugotovili, da je Hussarek sudetskim Nemcem sicer nekaj obljubil, v zadevi jugoslovanskega vprašanja je pa krenil na pota, ki morajo spraviti državo v največjo nevarnost. Jasno je, da skuša ministrski predsednik Jugoslovane pridobiti zase. Le tako je umevno, da je knezoškof Jeglič smel priobčiti pastirsko pismo, v katerem ne poziva le na veleizdajo (?!), ampak grozi tudi onim slovenskim duhovnikom, ki so ostali doslej pasivni. Ministrski predsednik ni mogel zanikati, da niti poskusili niso tega pastirskega pisma prepovedati, čeprav je bilo vladi predloženo. Hussarek je tudi odklonil vsako poznejše vmešavanje in omejil se je samo na pismo naslovljeno na knezoškofa dr. Jegliča, ki mu je pri nekem razgovoru rekel, da se čuti poklicanega, da postane primas v bodoči jugoslovanski državi. Zaenkrat misli Hussarek kot na skrajno sredstvo samo na morebitno odtegnitev temporalij (dohodkov od države) za upornega škofa. Tako poroča „Grazer Tagblatt“, za katero poročilo ne prevzamemo nobenega jamstva, ampak je bilježimo le kot kronisti.

Pritožbe z Goriškega. Deželni glavar dr. Faidutti je bil v četrtek zaradi goriških zadev pri ministrskem predsedniku. Pri tem razgovoru se je razmotrival tudi splošni politični položaj. Ministrski predsednik je izrazil upanje, da se bo v nepredolgem času sklenil časten mir in se je zaupno izrazil o celotnem položaju. Dr. Faidutti je razložil akcijo za upostavitev Goriške in južnega vojnega ozemlja, ki je pa tako počasna, da trpi prebivalstvo vsled tega gospodarsko škodo. Tudi je karal prehranjevalne razmere na Goriškem, osobito ker se ti kraji še vedno preskrbujejo iz Trsta. Ljudstvo zahteva iz samoumljivih razlogov takojšnjo odcepitev od Trsta in ustanovitev lastnega preskrbljevalnega ozemlja na Primorskem. Ministrski predsednik je zagotovil, da bo vlada storila vse za izboljšanje. Včeraj bi se imela sestati interministerijalna komisija, da se upostavitev Goriške pospeši.

Nasilstva na Koroškem. Deželna vlada koroška je na pritožbe nemškutarjev iz Guštanja razpustila občinski zastop slovenske občine Tolstivrh z motivacijo, da je bilo delovanje občinskega zastopa že dalje časa pomanjkljivo in da je občinski zastop dal povod za različne pritožbe, dasi je bilo uradovanje v redu.

Banska kriza. „Pesti Hirlap“ javlja, da stoji banska kriza v zvezi z važnimi zadevami, s katerimi se sedaj bavijo vlade, in ki še niso rešene. Ogri so podpirali vnanjo politiko Burianovo in se zavzeli za rešitev poljskega vprašanja v avstropoljskem smislu. Zato pa zahtevajo kot kompenzacijo priklopitev Bosne in Hercegovine k deželam ogrske krone. Obe deželi bi imeli v ogrskem parlamentu 30 poslancev in bi tvorili „corpus separatum“ (kakor Reka, op. ur.). Združitev Bosne in Hercegovine s Hrvatsko zadeva na velike težkoče, ker bi v tem slučaju imeli v teh deželah večino Srbi, Hrvatje pa, ki se doslej niso pridružili jugoslovanskemu gibanju, bi prišl v manjšino“.

Halomfölde. Kaj je to — „Lahomfölde“? Za Boga, pa ne menda zopet nadomestek za kakšen nadomestni nadomestek? Skoraj! Želodec, skrči se! Drugače ne boš prenesel „halomfölde“! A ne bo tako hudo. Ker smo se nadomestkov že prav močno privadili, zato bomo prenesli tudi „halomfölde“, ki ni nič druzega nego — čujte in strmite! — starodavno, že od praveka obstoječe ime za staroslavno — Hercegovino! Hercegovina ni Hercegovina, ampak „halomfölde“ in pravilno ime anektiranega ozemlja se glasi: „Bosznia-Halomfölde“, ker se je baje Hercegovina nekoč imenovala „zahumlje“ (to je prevod od „halomfölde“). Tako trdi slavni madjarski učenjak Etelvari — kako se je židov Etelvari imenoval prej? — v velikanskem ogrskem listu „Budapesti Hirlap“. Če bi nam gospod Kohn-Etelvari pustil vsaj — hercegovački duhan, on naj pa puši „halomfölde“.

Pomanjkanje zdravil. Pričakuje se, kakor se poroča z Dunaja, da se bo pomanjkanju zdravil kmalu odpomoglo. Nemčija je že obljubila, da bo preskrbela Avstrijo potom svoje centrale za zdravila, kolikor ji pač pripuščajo lastne zaloge. Mesto nekaterih iz inozemskih drož ali južnih rastlin narejenih zdravil, ki jih radi zapore že par let več ne dobimo, bo treba enakovrednih nadomestnih preparatov. Zdravil primanjkuje zato, ker so jih tihotapci večidel spravili na Ukrajino in v druge dežele.

Moko za civilno prebivalstvo. Z merodajne strani se sporoča: Nekaj listov (radikalno nemški in vsenemški, op. ur.) je poročalo, da intendanti pri vojaških poveljstvih niso razdelili množine moke, ki jo je Ogrska nakazala armadnemu vodstvu, tako, kakor je bilo določeno. Te vesti niso resnične. Vojaška uprava je pomagala avstrijskemu civilnemu prebivalstvu vselej le po izrecnem naročilu vojnega ministrstva, in sicer po inicijativi predsednika skupnega prehranjevalnega odbora. Intendanti pri vojaških poveljstvih niso v nobenem slučaju samovoljno ravnali.

Moke več, kruh cenejši — na Češkem. Praški magistrat določa, da bo odslej stal hleb kruha, ki mora tehtati 1 kg 26 dkg, 1 K 30 vin.

Za zimo ne bo premoga. Tudi s premogom nazadujemo v Avstriji. Statistika ministrstva za javna dela izkazuje v juliju 12 milijonov (— 528.551) črnega in 17 milijonov (— 1,614.866) metrskih stotov rjavega premoga. Prvo polovico leta je znašala produkcija 85·8 milijonov (— 9·5 mil.) črnega in 120·3 milijonov (— 2·6 mil.) metrskih stotov rjavega premoga. Torej je nazadovala produkcija premoga za več kot 12 milijonov metrskih stotov.

Vojaštvo ne sme nakupovati živil v zaledju. C. in kr. armadno višje poveljstvo je s poveljem od 4. avgusta 1918, kv. št. 77.683, vojaškim pooblaščencem v zaledju kar najstrožje prepovedalo nakupovati moko, mast, meso, sočivje, krompir, kavo, sladkor, suha in sveža krmila in pridelke, ki so pod gospodarstvom političnih deželnih mest. Politične oblasti morajo vojaške nakupovalce takih živil v slučaju prestopka ravno tako kaznovati kakor tudi prodajalce in zapleniti imenovane vrste živil v prid javni prehrani.

Živina za armado. „Pesti Hirlap“ poroča, da se je na novo organizirala dobava živine za armado. Dozdaj je krila Ogrska glavni kvantum. Po novem ključu pa bo morala Avstrija dobavljati več živine. Druga važna reforma je ta, da je dovolil vojni minister, naj se nakupuje za armado živina popolnoma prosto; dozdaj je oblast kupovala živino rekvizicijskim potom, kar je bilo v interesu regulacije cen; ta prenaredba pa je dokaz, da so veljavne vendar višje cene kot pa jih je plačevala dozdaj rekvizicijska oblast.

Nadomestek za cigare. Tobačne tovarne so izdelale l. 1914 1200 milijonov cigar, letos pa samo še 500 milijonov. Na zboljšanje ni misliti in sedanje zaloge bodo porabljene do konca prihodnjega leta. Tako bo cigara vsaj za nekaj časa izginila iz Avstrije. Uprava skuša priti do nadomestka za cigare.

Visoko odlikovanje slovenskega vojnega kurata. Profesor na c. kr. gimnaziji v Mariboru, zdaj vojni kurat pri 26. strelskem polku p. g. J. E. Kosiper, je dobil v priznanje svoje hrabrosti in požrtvovalnosti pred sovražnikom od cesarja viteški križec Franc Jožefovega reda z vojnim okraskom in z meči.

Vojaška vest. Cesar je imenoval nadoskrbnika artilerijskega materijala Teodorja Dreniga iz Ljubljane za polkovnika.

Smrt. Dne 5. t. m. je umrl v bolnici v Čedadu za grižo ritmojster Julij Treo iz Litije, brat goriškega odvetnika in bivšega sodnika v Kranju. Bil je 41 let star. Tekom vojne je bil večkrat odlikovan.

Poročil se je c. kr. profesor na novomeški gimnaziji dr. Jakob Kelemina z Vido Gatsch iz Kostanjevice.

Odpust letnika 1871. S 15. septembrom začno po obljubi domobranskega ministra odpuščati letnik 1871. Odpuščene nameravajo nadomestiti z mlajšimi letniki, ki so do sedaj bili oproščeni.

Vrnitev civilnih oblek vpoklicancem. Na interpelacijo glede vrnitve civilnih oblek vpoklicanim, oziroma njih sorodnikom in svojcem, je odgovorila vojaška oblast, da so nadomestni kadri obvezani, vrniti civilne obleke vpoklicancev, ki so ali padli na bojišču, ali pa umrli, njih sorodnikom, oziroma njih svojcem. Invalidi dobe svojo civilno obleko pri nadomestnih kadrih, ali pa jim jo morajo doposlati na naslov njih bivališča.

Dopisovanje našim ujetnikom v Ameriki. Avstro-ogrskim vojnim ujetnikom in drugim našim državljanom v Ameriki se lahko pošiljajo pisma in dopisnice ter poštne nakaznice po določilih, ki so splošno veljavna v poštnem prometu za vojne ujetnike.

Za povzdigo kozjereje. Deželna vnovčevalnica za živino je razdelila v Ljubljani štiri čistokrvne sanske kozle, ki so sposobni za pleme. Oskrbujejo jih: Pogačnik Ivan v Rožni dolini št. 228, Lužar Jože, sluga v deželni bolnici, Alojzij Ladina v Zgornji Šiški; v svojem hlevu ob cesti na Loko bosta imela plemenskega kozla od 1. oktobra naprej. Deželna vnovčevalnica bo vsestransko skušala podpirati rejo tega prokoristnega plemena.

Hlevi so prazni. Leta 1915., torej v drugem letu vojne, so našteli na Kranjskem 27.153 konj, 226.977 glav goveje živine in 177.300 prašičev; na Štajerskem je bilo 62.408 konj, 683.443 glav goveje živine in 836.520 prašičev; na Koroškem je bilo 30.020 konj, 222,383 glav goveje živine in 185.595 prašičev. Danes so hlevi skoro prazni!

Oljkino olje pridelujejo v Avstriji le na jugu. Leta 1914. se ga je pridelalo v Avstriji 46.318 metrskih stotov. Lansko leto se ga radi suše ni pridelalo veliko. Ponekod v Istri ga je kmet pridelal le 5 do 6 litrov, dočim ga je normalno 50 litrov. Zato je oljkino olje letos tako drago. Za liter se zahteva že 100 K. V mirnih časih je bil le-ta najvažnejši pridelek Primorcu skoro zastonj.

Slovenska trgovska šola v Ljubljani. Šolsko leto 1918/19 se prične dne 17. septembra 1918 s sv. mašo. Vpisovanje v deško trgovsko šolo se vrši dne 16. septembra 1918 od 10. do 12. ure dopoldne. Sprejemni izpiti se vrše dne 16. septembra. Zglasiti se je ob 8. uri zjutraj v ravnateljski pisarni. Natančnejša pojasnila daje ravnateljstvo.

Učni jezik grščini in latinščini na utrakvističnih gimnazijah na Kranjskem. Naučni minister je dovolil, da se bo na utrakvističnih gimnazijah na Kranjskem počenši s šolskim letom 1918/19 tudi grščina sukcesivno od petega do osmega razreda poučevala v slovenskem jeziku. — Glede latinščine ostane pri sedanji določbi, da se vpelje slovenski učni jezik, v kolikor so na razpolago odobrene knjige.

„Soča“. Govore, da začne izhajati v Gorici zopet „Soča“, ki je bila pred vojno z Italijo ustavljena od politične oblasti. Nova „Soča“ bo temeljila na strogo gospodarskem in ne političnem programu.

Slike iz Gorice. „Grazer Volksblatt“ se huduje, da mu je vojaški cenzor črtal sledeča izvajanja, ki jih objavlja „Arbeiterzeitung“: „Takoj po zopetni osvojitvi mesta so poročali časopisi, kako nadlego povzročajo podgane, ki so se zaredile v mestu. To je bilo začetkom tudi res, kakor sem se sam prepričal, ko sem obiskal lani Gorico prvič decembra meseca in imel priliko opazovati, kako se je v neki svetli in dobro obiskani gostilni mastilo šest podgan s koščkom mesa, ki mi je zdrknil spod topih vilic s krožnika na tla. Ne trdim, da so mi podgane in miši posebno simpatične živalce, toda podganja igra je bila vsekako zelo zanimiva. Zakaj ne pove časopisje tudi tega, da so nadležne podgane že popolnoma zginile? No, bom pa jaz povedal. Laški in ruski vojni ujetniki so šli v prostem času na lov na te glodalce, jih lovili med lovskimi „nazdarklici v velikih množinah in so jih imeli za priboljšek pri svoji menaži. Saj pa kuhane ali na ražnju pečene menda ne diše preslabo — podganice . . .“

Nova telefonska govorilnica. V Šoštanju na Štajerskem sta z 29. avgustom dalje dostopna splošnemu prometu javna telefonska govorilnica in telefonski posredovalni urad.

Strašna smrt. V sredo dopoldne se je peljal 71 letni posestnik Alojz Pešovnik s parom volov proti Mariboru. Medpotoma pa so se voli splašili. Pešovnik je skočil z voza ter prišel tako nesrečno pod kolesa, da mu je počila lobanja in polomilo noge. Med vožnjo v bolnišnico je umrl.

Konj ga je ubil. V sredo je peljalo več vojakov tri vojaške konje čez Leitersberg proti Mariboru. Konji so se začeli plašiti. Mimo se je pripeljal neki kmet s svojo ženo, je skočil z voza in hotel pomiriti konje. Pri tem pa ga je en konj teko udaril s kopitom po trebuhu, da je bil kmet v desetih minutah mrtev. Tudi žena je dobila udarec na nogo.

Preganjanja tihotapstva. „Naprej“ poroča: V pondeljek je pričakovala zagrebška policija vlak, ki prihaja iz Zidanega mosta in preiskala vse osebe, ki so se pripeljale z vlakom v Zagreb. Tem povodom je bilo aretiranih okolo 100 oseb, ki so prišle v Zagreb s tihotapskim namenom. Vseh 100 ljudi je moralo počakati na vlak, ki odide iz Zagreba in se vrniti z njim vsak na svoj dom. Na ta način skušajo preprečiti izvoz živil iz Zagreba.

Skopce nastavljajo tatovom. Nekemu posestniku v Vrbi ob Jezeru so tatovi neprestano kradli krompir in koruzne stroke. Kmet je hotel priti ptičkom na sled, zato je nastavil na več mestih njive skopce. Neko jutro pa zapazi na svoje veliko veselje v pasti bel gosposki čeveljček in belo mrežo . . . Le škoda, da je past premalo prijela „gosposko“ tatico.

Izgredi radi draginje v Beljaku. „Tagespost“ poroča o draginjskih izgredih, ki so se vršili v sredo v Beljaku. V Celovcu in Beljaku ter v okolici prebivalstvo ves pretekli teden ni dobilo niti dekagrama mesa. Vnovčevalnica za živino je zahtevala sedaj po brezmesnem tednu, da se sme ta teden prodajati le ogrsko zmrzlo meso po 28·60 K kg. Posledica tega je bila, da se je zbralo v sredo v Beljaku na tisoče ljudi, ki so zahtevali od okrajnega glavarstva cenenega mesa. Ko pa je glavarstvo izjavilo, da ne more ničesar ukreniti, je šla množica razburjena po ulicah, demolirala več trgovin in plenila živila. Nastopilo je vojaštvo in žendarmerija, pri čemer je bilo nekaj demonstrantov ranjenih.

Drobiž.

„Preša“ o pastirskem listu ljubljanskega knezoškofa.

Dunaj, 6. septembra. Današnja „Neue Freie Presse“ se bavi v svojem večernem listu s pastirskim pismom knezoškofa dr. Jegliča in označuje škofova stremljenja s tem, da trdi, da hoče postati jugoslovanski primas. „Preša“ navaja vrsto zakonov, glasom katerih bi bil knezoškof obvezan predložiti svoj pastirski list politični oblasti. Ker pa vlada ni storila nikakega koraka, da bi zavzela stališče proti vsebini pisma, sledi iz tega, da je vlada na tihem zadovoljna z listom, ne da bi se javno in uradno bavila z vsebino.

Turki pri cesarju.

Dunaj, 6. septembra. Veliki vezir Talaat paša, veleposlanik Husejn Hilmi paša in grof Pallavicini so bili danes povabljeni k cesarju. Zajutreku je sledila posebna avdijenca.

Čehi z načrti vlade niso zadovoljni.

Praga, 6. sept. Pod predsedstvom poslanca Hajna je imelo načelstvo češke državnopravne stranke sejo, koncem katere je izjavilo, da poizkusi preuredbe monarhije nikakor ne odgovarjajo stališča stranke, ki vztraja na svojem programu.

Praga, 6. sept. Češka državnopravna demokratska stranka je pozvala poslanca Stranskega kot potujočega govornika na Češko. Sredi sept. bo Stranski govoril na večjih zborovanjih.

Hintze zopet v Berolinu.

Dunaj, 6. septembra. Državni tajnik von Hintze je s svojim spremstvom odpotoval snoči z balkanskim vlakom v Berolin.

Žurnalisti iz Nemčije na Dunaju.

Dunaj, 6. sept. Na povabilo društva žurnalistov in književnikov „Concordia“ pridejo zastopniki rajhovskega tiska v pondeljek na Dunaj. Popoldne bo sprejem pri nemškem veleposlaniku. „Concordia“ jim priredi slavnosten večer in zunanji minister grof Burian pozdravi goste z daljšim govorom.

Poljska kriza.

Varšava, 6. sept. „Monitor“ javlja, da je z odlokom z dne 5. septembra državni svet odgoden. Vzrok odstopa ministrskega predsednika Steczkowskega je v njegovi bolezni. Kot nasledniki se imenujejo princ Radziwill, Kucharzewski ali Komorski. Doslejšnji kabinet opravlja vladne posle.

Dolgovi Francije.

Bazel, 6. septembra. Iz Pariza javljajo, da pripravlja finančni minister za otvoritev zbornice zakonski osnutek o zasebnem kreditu 12 miljard za četrto četrtletje 1918 in pa predlogo o konsolidaciji vseh od početka vojne napravljenih dolgov.

Zgodovinska naloga sedanjega rodu.

London, 6. sept. Pri obedu povodom zborovanja pomorskega vojnega sveta aliirancev je izjavil transportni minister Clementel, da treba samo še nekaj mesecev hrabro vojevati in sedanji rod bo dovršil svojo zgodovinsko nalogo.

Riž uspeva na Češkem.

Pardubice, 6. sept. Poizkusna setev riža se je v okolici Pardubic lepo obnesla.

Kako obnavljajo Galicijo.

Dunaj, 6. avgusta. Poročilo pododbora odseka za obnovo Galicije obtožuje vlado, posebno pa poljedelsko ministrstvo. da je radi svojega gospodarstva v državnih in zakladnih gozdovih doplačalo 1500 milijonov kron.

Kaj je s carjevim truplom?

Curih, 6. sept. Čehoslovaški oficir je prišel iz Arhangelska s poročilom, da so vse vesti, da bi bili Čehoslovaki svečano zagrebli carjevo truplo, izmišljene. V Jekaterinoslavu niso našli niti sledu o truplu, pač pa je bilo baje v Jekaterinogradu vrženo v melnico za premog in pohabljeno.

Ukrajinski zunanji minister.

Kijev, 6. sept. Bivši upravitelj zunanjega ministrstva Doroženko je imenovan ministrom za zunanje zadeve.

Maksim Gorki in Lenin.

Kodanj, 6. septembra. Kakor javljajo iz Moskve, se Leninu stanje boljša. Splošno se more reči, da se počuti dobro. Povodom atentata mu je Maksim Gorki s telegramom izrazil sočutje.

Kursko-litevske železnice.

Kovno, 6. sept. Zelo obširno se vrše predpriprave, da bo spomladi mogoče začeti z gradnjo železnic na Kurskem in na Litvi.

Alandska komisija.

Stockholm, 6. sept. Razprave alandske komisije so odgodene do 16. septembra.

General Averescu se obtožuje.

Bukarešt, 6. sept. General Averescu objavlja pod naslovom „Odgovornost“ brošuro, ki vzbuja velikansko pozornost. Averescu dolži samega sebe, da je kriv, da se je Romunija zrušila, ker ni ničesar storil, da bi odvrnil katastrofo, ki je morala slediti napovedi vojne, ker dežela ni bila pripravljena.

Volilna reforma na Pruskem.

Berolin, 6. septembra. Danes je bila zaključena generalna debata gosposke zbornice o volilnem pravu. Razpravljali so o učinku, če bi volilno pravo sprejeli ali pa odklonili.

Nove amerikanske ladje.

Washington, 6. septembra. V avgustu so amerikanske ladjedelnice dovršile 86 trgovinskih ladij s skupno 340 tisoč ton.

Ali ste že pridobili novega naročnika Novicam?

Odgovorni urednik Franc Vrečar. Izdaja konzorcij „Novic“ v Ljubljani. Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani.